

Magnus Thorstensson, 08-677 28 06
magnus.thorstensson@energiforetagen.se

Miljö- och energidepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
anna.m.carlsson@regeringskansliet.se

Energiföretagen Sveriges remissvar på ”Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i stamnätet för el”, Ei R2018:06

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Generella kommentarer

Stamnätsinvesteringar har utpräglat långa ledtider varför tydliga kriterier och ett framåtsyftande perspektiv är nyckeln till ett samhällsekonomiskt beslutsunderlag för framtidens stamnätsutveckling. Redan idag råder kapacitetsbrister i stamnätsledningar med den direkta konsekvensen att kunder inte kan anslutas inom en rimlig tid. Detta hämmar utvecklingen av det svenska samhället. En betydande utbyggnad av stamnätet är en förutsättning för att möjliggöra energiomställningen och i förlängningen uppfyllandet av Sveriges klimatmål. Rapporten tar således upp ett mycket angeläget och välkommet ämne.

En förutsättning för korrekta beslut är att metoden blir tydlig och transparent, samt att både stamnätskunden och nätägaren kan bilda sig en tydlig uppfattning om den samhällsekonomiska värderingen och konsekvenserna mellan olika alternativ.

Det ska också påpekas att myndighetens uppdrag är begränsat till att avse enskilda projekt, vilka självklart ska vara lönsamma för samhället. Dessa projekt torde dock vara en del av ett mer omfattande systemperspektiv, varför vi vill påtala nödvändigheten av att även en sådan också måste omfattas av en samhällsekonomisk analys där olika alternativ ställs mot varandra. I en sådan process utgör samråd med elbranschen ett centralt moment. Då den svenska elmarknaden är en del av den nordiska marknaden, bör även ett nordiskt perspektiv anläggas.

I sammanhanget måste också framhållas vikten av att konsekvenserna för underliggande nät belyses av såväl planerade som uteblivna investeringar. Mot bakgrund av kraven på nätägare på lägre spänningsnivåer rörande anslutning och ökad leveranssäkerhet, är det också viktigt att beskriva ansvars- och kostnadsfördelning då investeringar inte genomförs.

Specifika kommentarer

Positivt med krav på samhällsekonomisk analys

Energiföretagen stödjer förslaget om att införa en övergripande samhällsekonomisk analys som genomförs före den tekniska förstudien och koncessionsansökan och som granskas av en aktör som är fristående från Svenska kraftnät.

Med hänsyn till de långa ledderna för byggnation av nya stamnätsledningar, samt den långsiktiga påverkan det får på samhällsutvecklingen, bör den samhällsekonomiska analysen genomföras i ett så tidigt skede som möjligt. Svenska kraftnät bör med det underlaget få mandat att agera i ett skede även om alla detaljer för variablerna i den samhällsekonomiska analysen ännu inte är klarlagda. Analysen bör ske redan i den interna planeringsprocessen då det finns både tid och pengar att spara genom att välja lämplig inriktning i projektet. En tidigt genomförd samhällsekonomisk analys minskar risken att välja fel inriktning i arbetet. Att sent i arbetet ändra inriktning blir både kostsamt samt förlänger tiden för att få en ny anläggning genomförd.

Dock finns det alltid en risk att nya krav även kan medföra ökad tidsåtgång. Det är därför viktigt att vinnlägga sig om att den föreslagna åtgärden utformas på ett sådant sätt att tillståndsprocessen effektiviseras snarare än kompliceras. Dagens tidskrävande tillståndsprocesser knutna till investeringar i stamnätet riskerar att försvaga incitamenten för utländska investeringar i Sverige.

Positivt med krav på alternativa lösningar

Föreningen ställer sig positiv till EI:s förslag att alternativ till förstärkt överföringskapacitet alltid ska inkluderas och utvärderas i samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar av stamnätsinvesteringar.

Exempelvis rörande frågor om driftsäkerhet i samband med en anslutning, bör inriktningen slås fast redan i samband med att anslutningsavtal mot stamnätet tas fram. I det fall valet står mellan en ny ledning och andra tekniska lösningar är vägvalet redan passerat när en eventuell koncessionsansökan för stamnätsledning lämnas in.

Föreningen vill också påpeka att flera av de alternativa åtgärder som beskrivs i rapporten ligger bortom Svenska kraftnäts mandat och åligger exempelvis ägare av region- och lokalnät. Skulle en samhällsekonomisk analys komma fram till att andra lösningar än investeringar i stamnätet är att föredra, hamnar också ansvaret för implementeringen av sådana alternativa lösningar bortom Svenska kraftnäts direkta verksamhetsområde.

Detta kan ställa nya och större krav på ägarna av region- och lokalnäten. Dock finns idag inget etablerat ramverk för hur, utifrån vilket lagrum och med vilka resurser, en sådan ansvarsflyttning ska gå till. Energiföretagen vill i sammanhanget därför framföra att det vore önskvärt om Ei eller annan myndighet undersökte hur detta skulle kunna genomföras i framtiden på ett för

parterna och samhället förutsägbart och tids- och kostnadseffektivt sätt, med hänsyn tagen till koncessionskopplingen och den systemtekniska dimensionen.

Samråd och transparens är viktigt

Föreningen är positiv till förslaget om att införa krav på en mer specifik samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning som tas fram efter samråd med berörda intressenter. Investeringar i elnät är komplexa projekt och ju fler kompetenser som kan ge sina expertutlåtanden tidigt i processen, desto bättre för projektet som helhet.

Energiföretagen anser att EI bör vara den myndighet som regeringen bemyndigar att ta fram och meddela föreskrifter för samrådet, innehållet och offentliggörandet av lönsamhetsbedömningen. Föreningen instämmer också i EI:s bedömning att det inte bör finnas några generella undantag från kravet på samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning.

Kommentarer till det föreslagna analysramverket och effekter

För ett antal nyttor är det samhällsekonomiska värdet svårt att kvantifiera och av naturliga skäl behäftade med stora osäkerhetsintervall. Det är dock enligt vår bedömning avgörande att även dessa faktorer inkluderas för att möjliggöra en kostnadseffektiv energiomställning samt för att möjliggöra en hög driftsäkerhet.

Förslaget fokuserar bara på ledningar och inte på stationer. Genom att endast täcka ledningsförfarande och inte samtliga investeringar blir konsekvensen att många stationer inte omfattas.

Givetvis är det svårt att bedöm värdet av framtida nyttor av investeringar, men då elnäten utgör en fundamental infrastruktur för alla aspekter av det moderna samhället, är det centralt att i investeringsbedömningen nogsamt beakta den framtida utvecklingen. Att öka kapaciteten i näten (t ex öka antalet förband eller area på kablar) i samband med investeringar i näten är mycket mer kostnadseffektivt jämfört med att behöva komplettera 15-20 år senare. Detta ska vägas mot risken för framtida kapacitetsbrist, vilket är förenat med höga samhällseliga kostnader. Detta illustreras inte minst i rapporten *”Trångt i elnäten – ett hinder för omställning och tillväxt?”*, framtagen av Pöyry på uppdrag av Energiföretagen Sverige.

Ett överbelastat elnät kan medföra oerhörda konsekvenser för samhället. Hela samhällets sårbarhet ökar vid ett överbelastat nät som närmar sig kapacitetstaket. Det är viktigt att den samhällsekonomiska nyttan av ett robust elnät lyfts fram och värderas på ett korrekt sätt. Föreningen ställer sig därmed mycket positiv till EI:s förslag att inkludera nyttoområden såsom driftsäkerhet och systemsäkerhet.

Energiföretagen menar att investeringens hela miljöeffekter måste värderas. Inte minst måste stamnätets möjlighet att stödja samhällets uppställda mål inom tex miljöområdet beaktas. En målbild som idag ofta innebär att el ska ersätta andra energiformer medför ett behov av en utbyggnad av elnäten i landet som tidsmässigt är samordnad med tidplanen för de uppsatta målen.

Skillnader för luftledning respektive markförlagd ledning diskuteras ofta och det är angeläget att en rättvis jämförelse kan göras mellan dessa båda tekniker. Erfarenhet av långa markförlagda HVDC ledningar har tidigare saknats och denna teknik lyfts ofta fram som mycket fördelaktig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. I och med färdigställandet av Sydlänken är det nu möjligt att redovisa de faktiska kostnaderna för markförlagd HVDC, HVDC luftledning samt vanlig 400 kV AC ledning. En sådan redovisning kunde möjligen göras inom ramen för det aktuella arbetet om samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar alternativt bör det redovisas separat för att säkerställa att beräkningar gjorts korrekt och opartiskt.

Energiföretagen inser att konsekvenserna av en stamnätsinvestering är beroende på den specifika investeringen, och att det därför är svårt att uttömmande lista alla möjliga effekter för marknaden och dess aktörer. Analysen bör dock även beakta t.ex. transitering, förluster i andra länder och ev. konsekvenser för den nordiska elområdesindelningen.

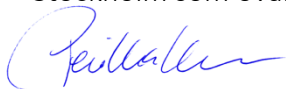
Föreningen delar också bedömningen att det är värdefullt att utföra fördelningsanalyser med avseende på hur nyttor och kostnader fördelas mellan de nordiska länderna och mellan aktörer.

I sammanhanget vill dock föreningen påtala att vi inte delar resonemanget om bortkoppling av elproduktion på sidan 77. För samhällsekonomisk effektivitet ska reglering göras med de billigaste resurserna utan någon annan prioriteringsordning. Föreningen kan instämma i att bortkoppling av elproduktion eller kunder ej är samhällsekonomiskt lönsamt, men om detta sker regelbundet tyder det snarare på tidigare över- eller underinvesteringar som inte varit samhällsekonomiskt effektiva. Det är därför viktigt att beakta den verkliga nyttan i nya investeringar för att kompensera för ev. negativa konsekvenser av tidigare beslut.

Kommentarer till Svenska kraftnäts affärsmässiga förutsättningar

Mot bakgrund av att intäktsregleringen kommer att ändras kraftigt från år 2020, med en tillåten avkastningsränta på i storleksordningen hälften av nuvarande, delar föreningen El:s oro för risken att (se sid 25) "... Svenska kraftnät väljer att inte genomföra investeringar som är lönsamma för samhället om de inte också uppfyller Svenska kraftnäts företagsekonomiska avkastningskrav.". Om denna oro är befogad vore det djupt olyckligt att regleringsförutsättningarna därmed riskerar att bromsa samhällsutvecklingen och att detta skulle kunna orsaka att identifierade samhällsekonomiska nyttor inte realiseras. Det är i en sådan situation av största vikt att affärsverket tydliggör situationen för omvärlden.

Stockholm som ovan

Pernilla Winnhed

VD, Energiföretagen Sverige